

ONNELLINEN SUOMI

- **80 prosenttia suomalaisista kokee elämänsä vähintään melko onnelliseksi. Onnellisten osuus ei ole muuttunut viimeisten kahdentoista vuoden aikana.**
- **Elämäänsä jossain määrin onnettomina pitävien osuus on kasvanut hieman. Onnettomuuden kokemusten lisääntyminen liittyy työttömyyden kasvuun ja toimeentulovaikeuksiin.**
- **Taloukasvu ja onnellisuus ovat kytköksissä toisiinsa. Kansainvälisesti vertaillen suomalaiset ovat edelleen yksi maailman onnellisimmista kansoista. Onnellisuutemme ei kuitenkaan ole viime vuosina kasvanut.**
- **Paremmasta talouskehityksestä nauttineet naapurimaamme Ruotsi ja Viro ovat ottaneet Suomen kiinni kansainvälisissä onnellisuusvertailuissa.**

Suomalaisista 80 prosenttia kokee elämänsä vähintään melko onnelliseksi (kuvio 1). Hyvin onnellisia väestöstä on 15 prosenttia, mikä on osapuilleen yhtä suuri kuin itseään onnettomana pitävien ryhmä (17 %).

Luvut ovat pitkälti samat kuin EVAn arvo- ja asennetutkimuksen edellisessä onnellisuusmittauksessa vuonna 2004¹, jolloin elettiin ripeän, lähes neljän prosentin talouskasvun aikaa.

Kysely onnellisuudesta tehtiin osana EVAn vuoden 2016 Arvo- ja asennetutkimusta. Tutkimuksen muut tulokset on raportoitu tutkimusraportissa *Sovinnon eväät*.

Tulokset perustuvat 2 040 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 8.–19. tammikuuta.

Vastaajat edustavat koko maan aikuisväestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan.

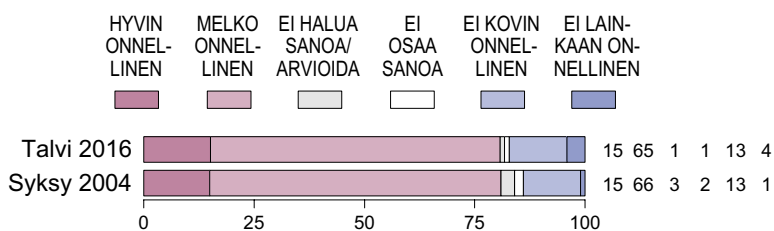
Kaikki tässä analyysissä esitetyt tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn Arvopankista internetistä osoitteesta www.eva.fi/arvopankki. Arvopankkiin on koottu myös aiempien vuosien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tulokset.

Onni jakautuu tasaisesti

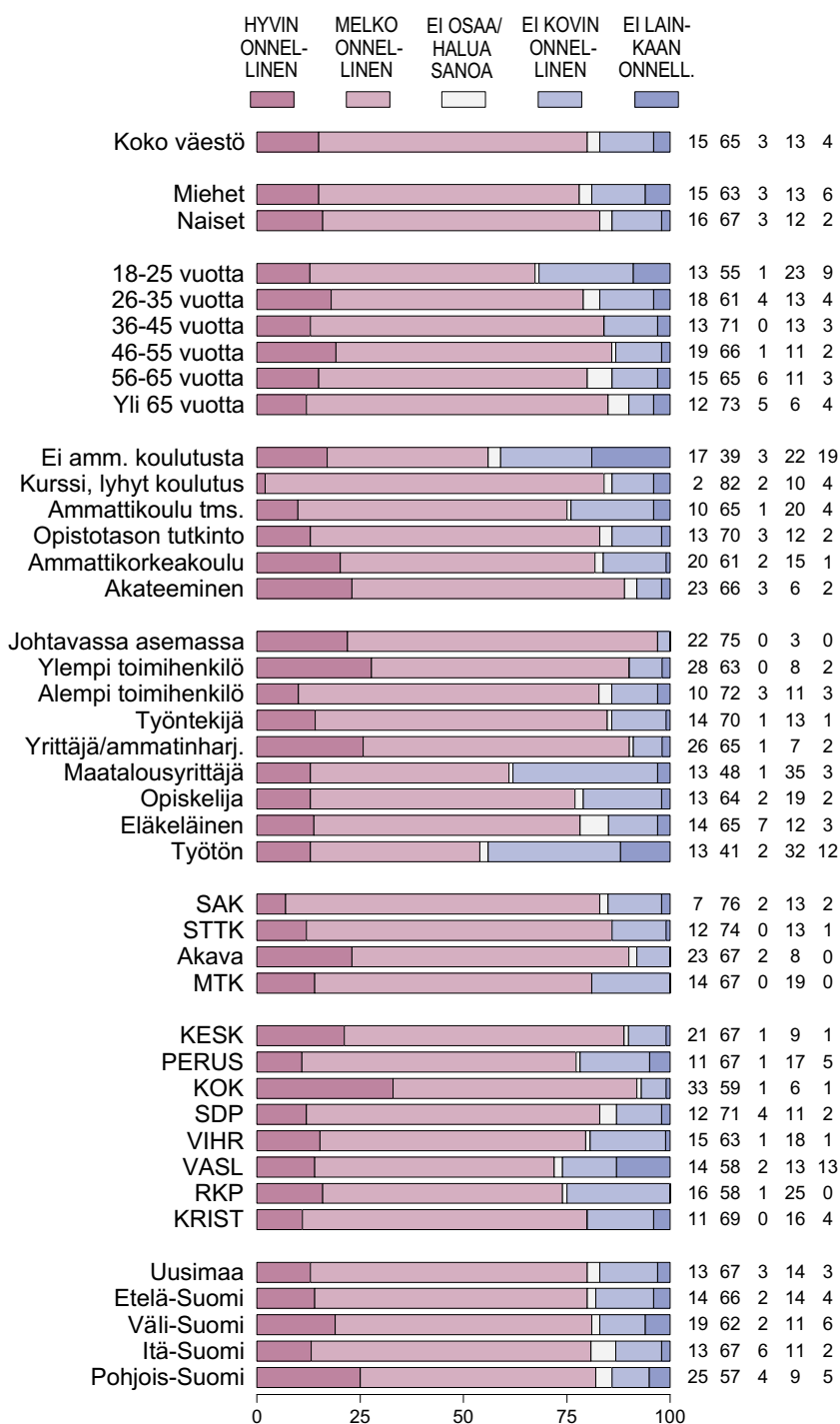
Vanhan sanonnan mukaan raha ei yksin tee onnelliseksi, mutta sen puute tekee onnettomaksi. Tulosten väestöryhmittäinen tarkastelu antaa tukea tälle käsitykselle.

Onnellisuus on laajinta johtajien ja ylempien toimihenkilöiden kaltaisissa hyvätuloisten ryhmissä. Myös akateeminen koulutus lisää onnellisuutta. (Kuvio 2.)

Kuvio 1. Kuinka onnelliseksi kokee oman elämänsä nykyisin (%)

Kuvio 2. Kuinka onnelliseksi kokee oman elämänsä nykyisin (%)

Hyvä asema tai korkeat tulot ja koulutuksen taso eivät kuitenkaan ole kaikki kaikessa, sillä erot onnellisuudessa eri väestöryhmien välillä jäävät pieniksi. Suomi on tasa-arvoinen maa onnellisuudessakin. Myös vähän koulutusta saaneiden, tavallisten työntekijöiden ja yrittäjien onnellisuuslukemat ovat korkeita. Onnellisuus jakautuu varsin tasaisesti kaikkialle Suomeen asuinseudusta ja paikkakunnasta riippumatta.

Huoli toimeentulosta vie onnen

Koko väestön tasolla ainoa havaittavissa oleva muutos yli kymmenen vuoden takaisesta tilanteesta on itseään hyvin onnettomina pitävien (”ei lainkaan onnellinen”) osuuden hienoinen lisääntyminen. Muutos voi johtua kansalaisten taloudellisten vaikeuksien lisääntymisestä. Tilastollisesti muutos on kuitenkin vähäinen ja sen syiden tulkinnassa on oltava varovainen.²

Toimeentulovaikeudet näyttävät vähentävän onnellisuutta. Selvästi onnettomimpia ovat työttömät ja vailla ammatillista koulutusta olevat. Molemmissa ryhmissä yli 40 prosenttia kokee itsensä melko tai hyvin onnettomaksi. Vuoden 2004 mittaukseen verrattuna aiempaa useampi työtön kokee itsensä onnettomaksi, mikä saattaa liittyä pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun ja toimeentulovaikeuksien syvenemiseen.³

Itseään onnettomina pitäviä löytyy paljon myös maanviljelijöistä sekä alle 25-vuotiaista. Maan-

viljelijöiden ja nuorten kokema ahdinko on selvä muutos vuoden 2004 mittauksesta, jossa kummarkaan ryhmän kokema onnellisuus ei poikennut väestön keskimääräisestä tasosta.

Maanviljelijöiden onnellisuuden väheneminen selittyy maataloustulon alenemisella sekä vuosina 2014 että 2015. Tuottajahintojen heikkentyminen on ajanut tiloja kannattavuuskriisiin, ja viljelijät järjestivät traktorimarssin keväällä 2016.

Nuorten onnellisuuskuopalle on vaikeampaa löytää yhtä yksittäistä selitystä. Ainakaan pelkät työllisyysnäkökohdat eivät selitä nuorten onnellisuuden vähenemistä. Tutkimuksen tekoaikaan alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli 21,1 prosenttia⁴, mutta myös vuoden 2004 tutkimuksen aikaan nuorisotyöttömyys oli yli 20 prosenttia.

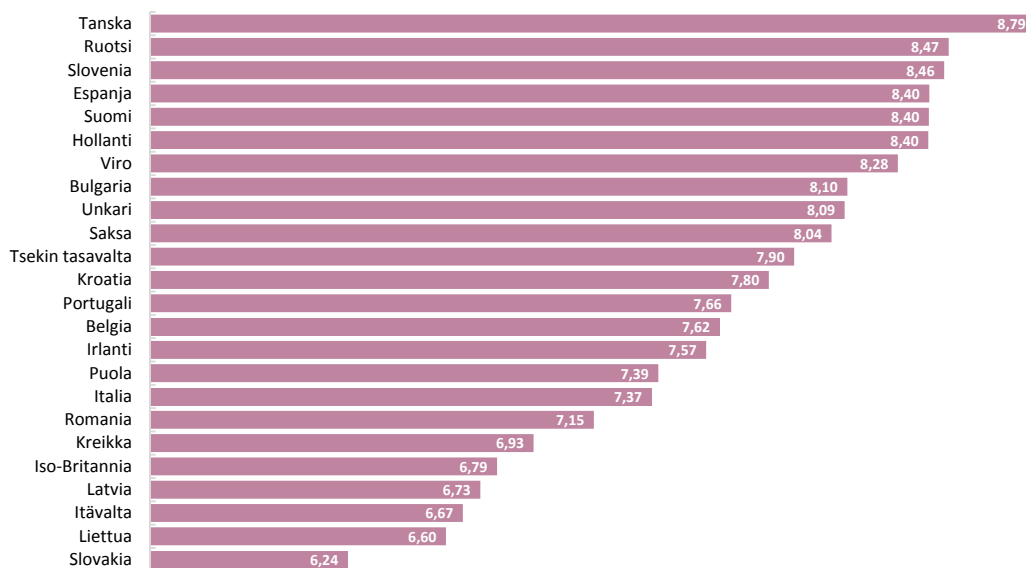
Naapurimaissa onnellisuus kasvanut, meillä ei

Suomi on kärkisijoilla myös kansainvälisissä onnellisuustutkimuksissa.

Laajassa European Social Survey-tutkimuksessa (ESS) vuodelta 2014 Suomi sijoittuu EU-maiden joukossa sijalle jaetulle 4. sijalle.

Tutkimuksen skaalalla nollasta (täysin onneton) kymmeneen (hyvin onnellinen) suomalaisten onnellisuuden keskiarvo on 8,4. Kärjessä on Tanska kannoillaan Ruotsi. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Onnellisuus EU-maissa⁵ vuonna 2014

Lähde: European Social survey.

Vastaavassa OECD:n Better Life Index -mittariston⁶ onnellisuusvertailussa Suomi sijoittuu sijalle 5 yhteensä 38 maan joukossa. Pitkään jatkuneesta

Taloukasvulla on sittenkin väliä

talousahdingosta ja yhteiskunnallisen ilmapiirin ajoittaisesta kärjistymisestä⁷

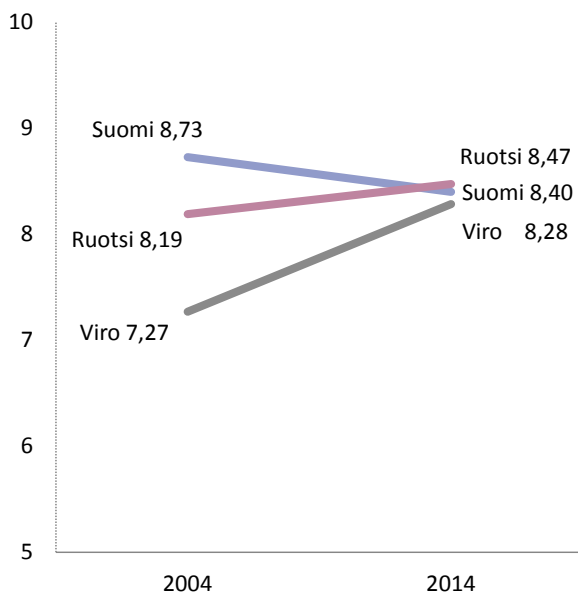
huolimatta suomalaisten onnellisuus kestää siis hyvin kansainvälisen vertailun.

Hyvä sijoitus kertoo suomalaisten olevan tyytyväisiä elämäänsä juuri nyt. Mutta onni ei kuitenkaan ole ikuista – sen voi myös menettää.

Tarkkaan ottaen suomalaisten onnellisuus on talouskriisin aikana joutunut hienoiseen luisuun lähimpiin naapureihimme verrattuna. Taloukasvulla on sittenkin väliä.

Ruotsi oli vielä vuonna 2004 European Social Surveyn onnellisuusmittauksessa piirun verran Suomea jäljessä.⁸ Nyt Ruotsin talous kasvaa kohtien ja ruotsalaiset ohittivat suomalaiset vuoden 2014 mittauksessa. Finanssikriisistä ripeästi kasvun tielle toipunut Viro on ottanut vielä reilumman harppauksen vuodesta 2004 ja on miltei samoissa lukemissa kuin Suomi. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Onnellisuuden muutos Suomessa, Ruotsissa ja Virossa 2004–2014

Lähde: European Social Survey.

Onnellisuus ei säily ilman uudistuksia

31 prosenttia suomalaisista arvelee, että asiat ovat viiden vuoden päästä paremmin kuin nykyään. (Kuvio 5.) Hieman pienempi joukko (26 %) on sitä mieltä, että tilanne heikkenee vielä nykyisestäkin. Selvästi suurin vastaajaryhmä (44 %) ei osaa sanoa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

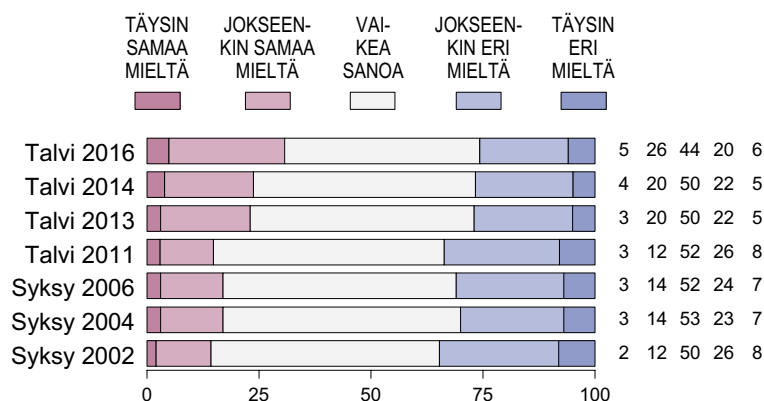
Tulevaisuudenusko on vahvistunut

Vaikka tulevaisuudenusko näyttääkin hataralta, on se kuitenkin vahvistunut edellisistä mittauksista. Siinä missä suomalaiset ovat olleet taipuvaisia povaamaan pikemmin huonompia kuin parempia aikoja, näyttäisi kelkka nyt kääntyneen.

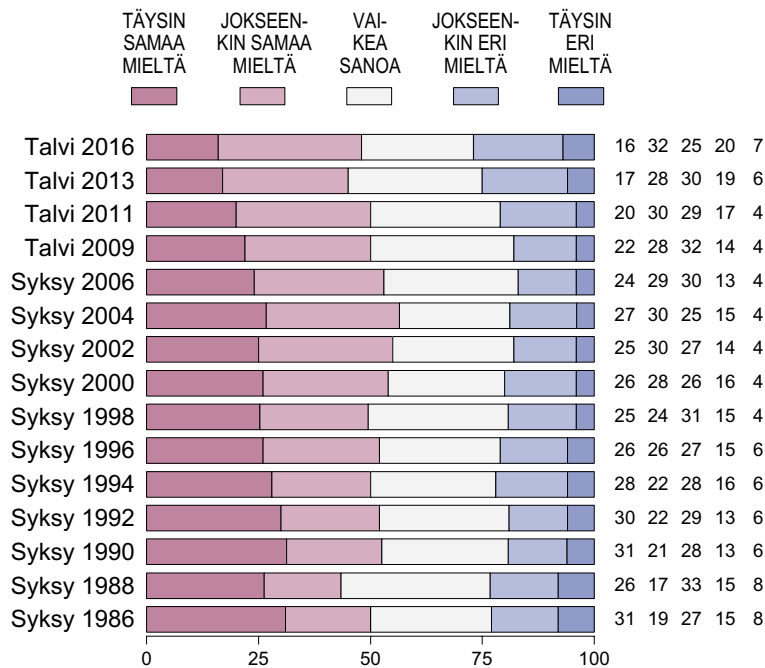
Orastava tulevaisuudenusko lupaa hyvää suomalaisten tulevalle onnellisuudelle. Uhkana on kuitenkin takertuminen menneeseen.

48 prosenttia suomalaisista ajattelee, että ihmiset olivat ennen onnellisempia kuin nykyään. Teessin torjuu paljon pienempi joukko, 27 prosenttia. (Kuvio 6.)

Kuvio 5. ”Viiden vuoden kuluttua monet asiat ovat Suomessa paremmin kuin nykyään” (%)

Kuvio 6. "Ennen ihmiset olivat onnellisempia kuin nykyään" (%)

Maan tapana on ollut ajatella, että asiat olivat aiemmin paremmin. Tämä ei pidä paikkaansa. Aineellisen elintason lisäksi hyvinvointimme ja elämämme laatu on liki kaikilla mittareilla paremmalla tolalla kuin ennen.

Ankkuroituminen vanhoihin aikoihin on vahvaa

Tästä huolimatta ankkuroituminen vanhoihin aikoihin on vahvaa. Kysymys myös jakaa suomalaisia voimakkaasti. Jakolinjat eivät synny niinkään ikäryhmien välille, eivätkä liioin maakuntien Suomen ja etelän välille. Ne syntyvät voimakkaimpina sosioekonomisten ryhmien sekä puolueiden kannattajaryhmien välille. (Kuvio 7.)

Kaikkein eniten menneeseen nojaavat vähän koulutetut, SAK:n jäsenet sekä perussuomalaisia, kristillisdemokraatteja ja vasemmistopuolueita äänestävät. Nykyhetken tarttuvat akateemisesti koulutetut, johtavassa asemassa olevat ja ylempät toimihenkilöt sekä kokoomusta tai vihreitä äänestävät.

Menneiden aikojen onnellisuuden kaipuu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että suomalaiset vastustaisivat yhteiskunnallisia uudistuksia.

Pikemmin päinvastoin: 69 prosenttia on sitä mieltä, että jos Suomi ei kykene uudistumaan nykyistä nopeammin, muutaman vuoden kuluttua edessämme on taloudellis-yhteiskunnallinen kriisi. (Kuvio 8.) Eri mieltä uudistusten tarpeesta ovat vain harvat (14 %). Tietoisuus uudistumisen tarpeesta on kasvanut viime vuosina reippain, yli kymmenen prosenttiyksikön harppauksin.

Eri mieltä uudistusten tarpeesta ovat vain harvat

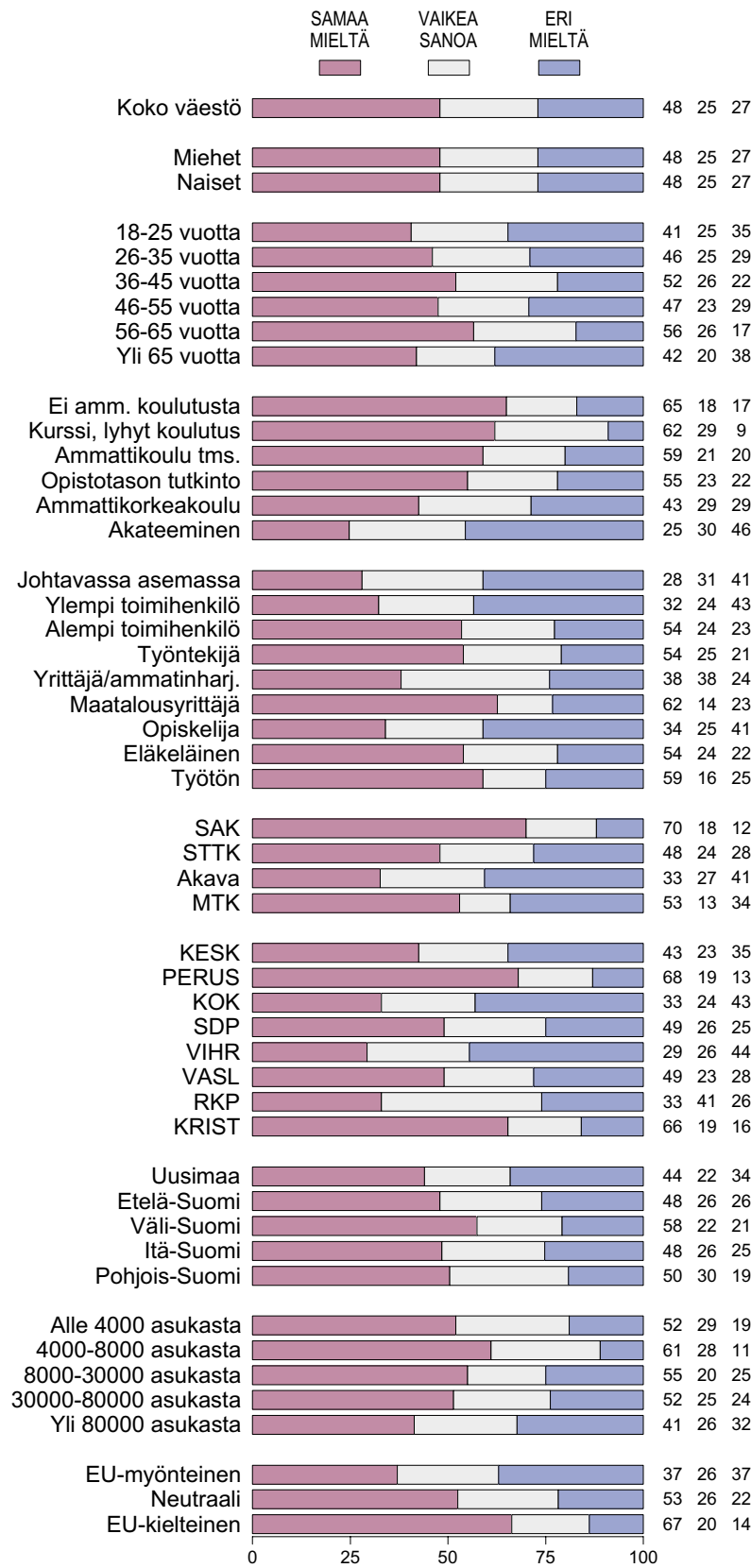
Suomalaisuuden arvostuksella yhteys talouskasvuun

Verraten vahvaa uudistushalukkuutta selittänee se, että suomalaiset arvostavat omaa maataan.

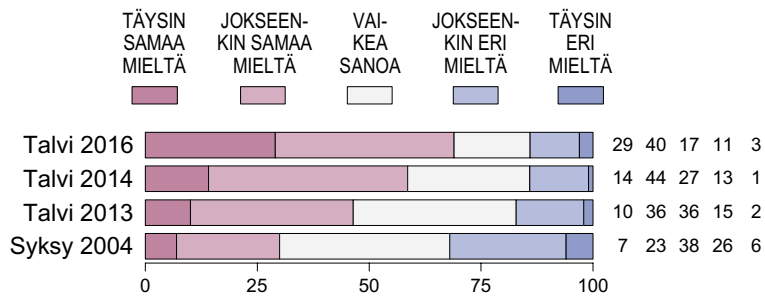
80 prosenttia suomalaisista kokee, että on onni ja etuoikeus olla suomalainen. Toista mieltä on vain harva (9 %). Suomalaisuuttaan onnenpotkuna pitävien osuus on kasvussa jo toista mittauskertaa peräkkäin oltuaan sitä ennen laskussa kymmenen vuoden ajan. (Kuvio 9.)

Käsitys suomalaisuudesta onnellisuuden lähteenä on niin sitkeähenkinen, että siinä on oltava jo-

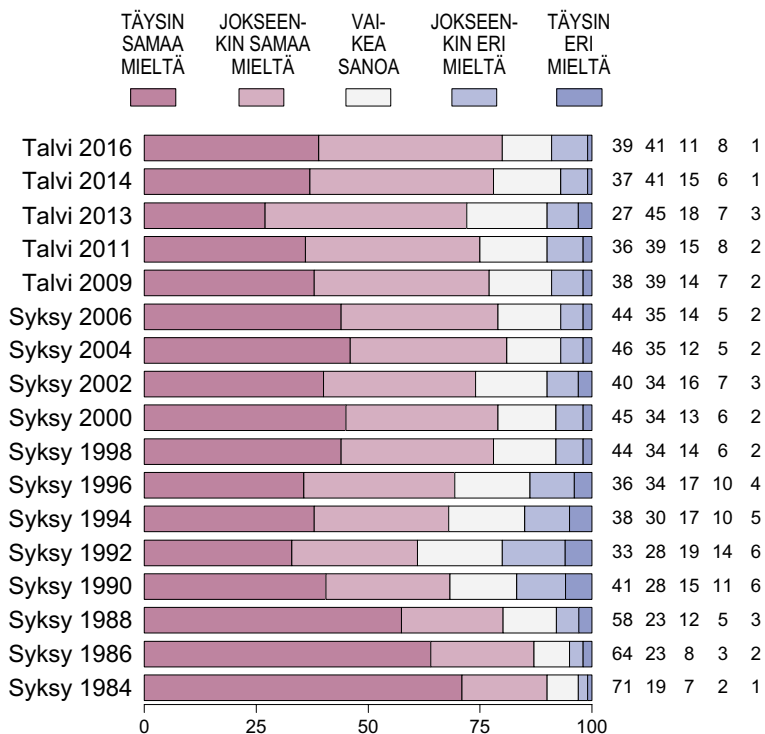
Kuvio 7. "Ennen ihmiset olivat onnellisempia kuin nykyään" (%)

Kuvio 8. "Mikäli Suomi ei kykene uudistumaan nykyistä nopeammin, muutaman vuoden kuluttua edessämme on taloudellis-yhteiskunnallinen kriisi" (%)

Kuvio 9. "On onni ja etuoikeus saada olla suomalainen" (%)

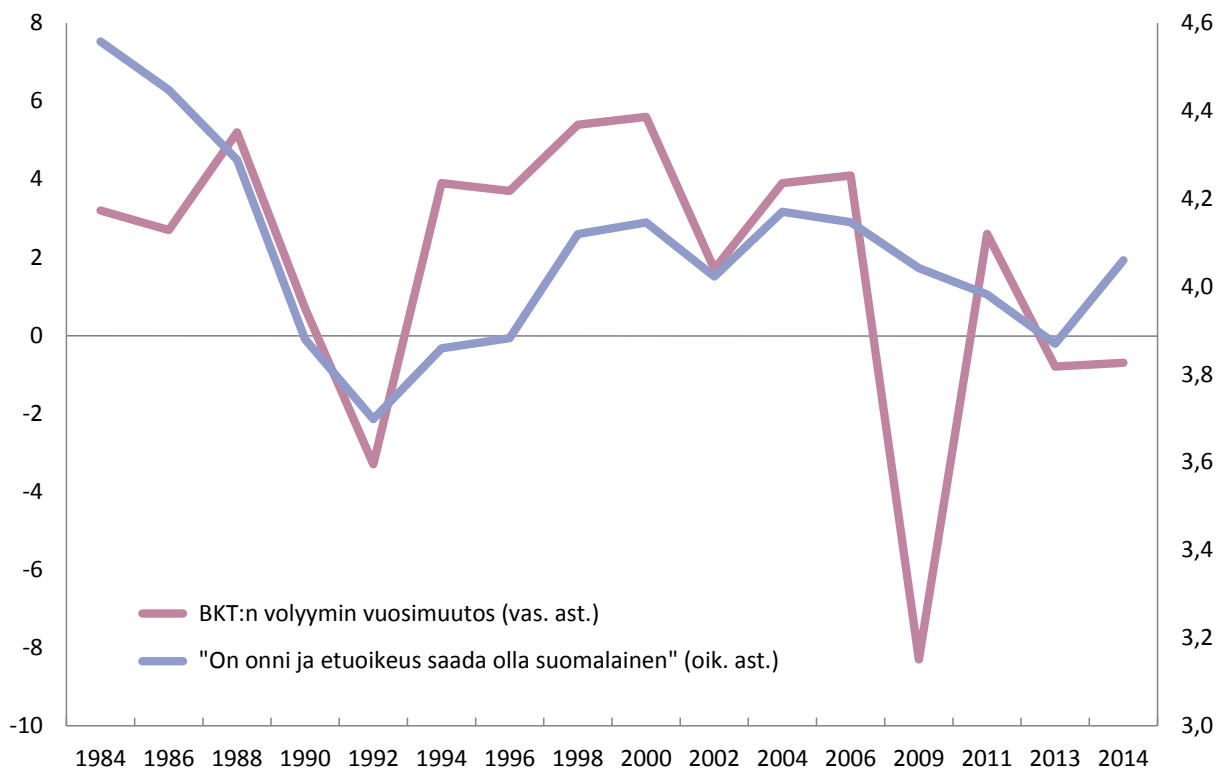

tain perää. Suomi on hieno maa, jonka kansalaiset nauttivat maailman mittakaavassa korkeasta hyvinvoinnista. Monet kokevat suomalaisuutensa jo sinänsä erityislaatuksena ja arvokkaana asiana.

Suomalaisuuden ja onnellisuuden välinen yhteys ei kuitenkaan ole pelkästään henkimaailman asia. Se on riippuvainen myös vaurautemme kehityksestä.

EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tiedot 30 vuoden ajalta kertovat, että suomalaisuuden arvostus myötäilee talouden kehitystä (kuvio 10, seuraavalla sivulla). Kun talous on sukeltanut, on myös suomalaisuuden arvostus hiipunut. Kun talous on kasvanut, suomalaisuuden ja siihen kätkeyn onnen arvostus ovat nousseet.

Kuvio 10. Suomalaisuuden arvostuksen ja talouskasvun välinen yhteys 1984–2014⁹

Lähteet: Tilastokeskus, EVAn arvo- ja asennetutkimukset.

Kirjallisuus

Apunen, M., Haavisto, I., Hopia, H. & Toivonen, S. (2016). Sovinnon eväät – EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2016.

European Social Survey (ESS).
www.europeansocialsurvey.org.

OECD Better Life Index. www.oecdbetterlifeindex.org.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus. www.stat.fi/til/tyti.

Torvi, K. & Kiljunen, P. (2004). Onnellisuuden vaikea yhtä- lö – EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2004.

Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsaus. www.tem.fi/tyollisyyskatsaus.

Kirjoittaja

Ilkka Haavisto on EVAn tutkimuspäällikkö.

Viitteet

- ¹ Torvi & Kiljunen (2004).
- ² Muutos (3 prosenttiyksikköä) on tutkimuksen virhemarginaalin (2–3 prosenttiyksikköä suuntaansa) rajoilla.
- ³ Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan Suomessa on yli 120 000 pitkäaikaistyötöntä (yli vuoden työttömänä yhtäjaksoisesti olleita). Vuonna 2004 heitä oli noin 70 000. Tutkimusten mukaan työllistyminen on vaikeinta vähän koulutetuille tai vailla ammattikoulutusta oleville miehille.
- ⁴ Tilastokeskuksen työvoimatutkimus, tammikuun 2016 tiedot.
- ⁵ 24 EU-maata, tiedot puuttuvat Ranskan, Luxemburgin, Maltaan ja Kyproksen osalta.
- ⁶ OECD.
- ⁷ Ks. Sovinnon eväät – EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2016.
- ⁸ European Social Surveyin vuoden 2004 mittauksessa Suomi sijoittui Euroopan maista Slovenian jälkeen sijalle 2.
- ⁹ Väittämän ”On onni ja etuoikeus saada olla suomalainen” vastausten asteikkokeskiarvot ja BKT:n volyymin vuosimuutokset EVAn arvo- ja asennetutkimuksen mittausvuosina.

Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA on vuonna 1974 perustettu elinkeinoelämän think tank, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA on Suomen merkittävin kohtaamispaikka ja verkosto elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajille. EVAlla on myös keskustelijan, haastajan ja unilukkarin rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Think tankille tyypillisesti EVAn tunnusmerkkejä ovat analyyttisyys ja poleemisuus.

EVAn julkaisemat EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita, keskustelunaiheita, henkilöitä ja teoksia. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

ISSN 2342-0731 (Painettu)

ISSN 2342-074X (PDF)